

Entrevista a Jacques Testart, biòleg

“La llei no va endarrerida, però la reflexió sí”

Jacques Testart és el “pare científic” de la primera nena proveta francesa. Fa uns anys va abandonar aquella recerca per motius ètics, com va explicar al seu llibre *L'embrió transparent*.

Vostè va decidir en cert moment aturar-se per no tirar endavant certes investigacions. ¿Per què?

—Vaig decidir deixar de fer recerca si no es tenia en compte la utilització que se'n faria. I concretament no vaig voler prosseguir la tria d'embrions a partir de les seves característiques genètiques, que em sembla una pràctica eugenèsica. No vaig deixar de fer recerca, però vaig decidir de fer-ne d'un altre tipus. Ara investigo sobre animals, per trobar mètodes contraceptius que després poden ser aplicats a l'home. És una recerca difícil i falten anys per a veure si això anirà bé o no.

—¿És difícil prendre una decisió així?

—Jo m'he comportat com un ciutadà que no pot acceptar la ciència com una religió i m'he volgut aturar a temps. Els físics poden veure més aviat les conseqüències negatives de les seves accions, com la bomba atòmica. En biologia, es veu al cap de més temps.

—¿Creu que la presentació del primer nen proveta francès era més un acte social que una novetat científica?

—Va ser un fenomen de societat, no un fenomen de ciència fonamental. La premsa es va ocupar més d'aspectes socials que no dels pròpiament científics.

—¿El màrqueting és important per als investigadors?

—És important perquè no es tracta pas de recerca fonamental. En fem més d'aplicada, d'allò que interessa les empreses. I avui els laboratoris, fins i tot públics, reben els crèdits de la indústria privada que s'interessa pel desenvolupament dels treballs.

—Vostè ha passat de la recerca en fecundació assistida a la contracepció. ¿Es aquesta una tècnica més útil a països del Tercer Món?

—El Tercer Món no és oblidat per la FIV (fecundació in vitro). No sols se'n

fa als països desenvolupats, als més rics. A països pobres també hi ha centres d'aquest tipus. A llocs on els nens moren de fam o a Colòmbia, on hi ha 40.000 infants vagant pels carrers de Bogotà, hi ha centres de FIV. A part l'Àfrica negra, a tots els països del món es practica. Es presenta com un progrés. Hi ha una contradicció entre l'estat dels nens que viuen en aquests països i la implantació de tècniques per augmentar la natalitat. Però hi ha un argument moral. Es diu que l'esterilitat afecta parelles i no poblacions i cada parella té dret a actuar segons els mitjans tècnics que té a l'abast.

—*¿Encara hi ha, a França, manipulació de xifres sobre els èxits de la FIV?*

—La situació ha millorat molt des que les xifres inflades van ser denunciades, sobretot per sociòlegs francesos. Ara tenim fitxers amb dades que són gairebé exactes. Però s'han obtingut per causa de la pressió feta.

—*¿Algunes recerques xoquen amb la imatge de l'investigador que treballa pel bé de la humanitat?*

—Aquesta és la imatge que l'investigador vol donar. I no sols ell, sinó també els ministeris de recerca i les institucions: es treballa pel bé de la humanitat.

Això, realment, és molt discutible.

—*Encara hi ha dubtes de si els nens nascuts de la FIV són iguals que els altres. ¿Creu que algun dia aquesta tècnica serà assumida com qualsevol altra pràctica?*

—Crec que l'efecte de la FIV sobre els nens és banal. Hi ha psicoanalistes que diuen que té efectes greus i el Vaticà diu el mateix. Personalment, no crec que ho sigui més que fer un tractament hormonal o una inseminació artificial o alguna cosa semblant. El que és més greu és que hi hagi un donant estrany, anònim, i que els nens no tinguin dret a conèixer el pare. I també ho és voler fabricar embrions amb certes qualitats, pre-seleccionats.

—*En alguns països discuteixen els drets de les parelles de lesbianes o de les dones solteres a tenir fills per inseminació artificial. ¿Què en pensa?*

—Al meu entendre és un fals problema. La medicina ha d'intervenir quan hi ha una possibilitat de guarir. Les dones homosexuals i soles si volen tenir un nen realment han de buscar altres sistemes. Això és un problema de responsabilitat de la gent, i la medicina no hi pot actuar perquè en aquests casos no és necessari.

—*¿Creu que la ciència avança molt més ràpidament que no pas la legislació sobre certs temes?*

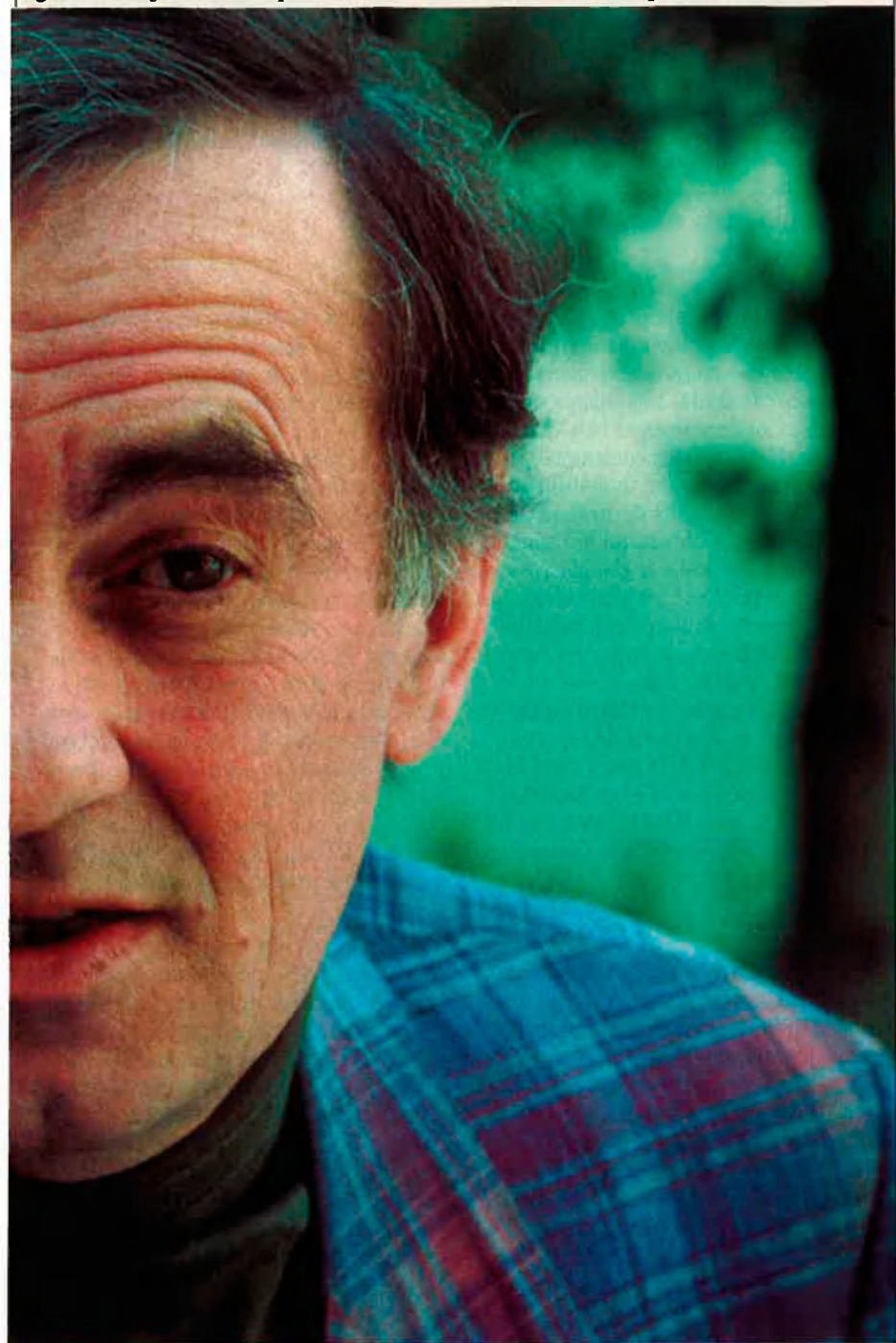
—No és la legislació que va lentament, sinó la reflexió. Per exemple, a Espanya hi ha una llei que ha estat aprovada ràpidament. Potser massa ràpidament, per mi. S'hi diuen coses que són molt curioses, perilloses. Fins i tot abans que si guem capaços de fer-les. La llei no va endarrerida. Però la llei espanyola crec que és un exemple de llei que no ha estat prou motiu de reflexió. És una llei molt permissiva, al contrari d'allò que passa a Alemanya avui.

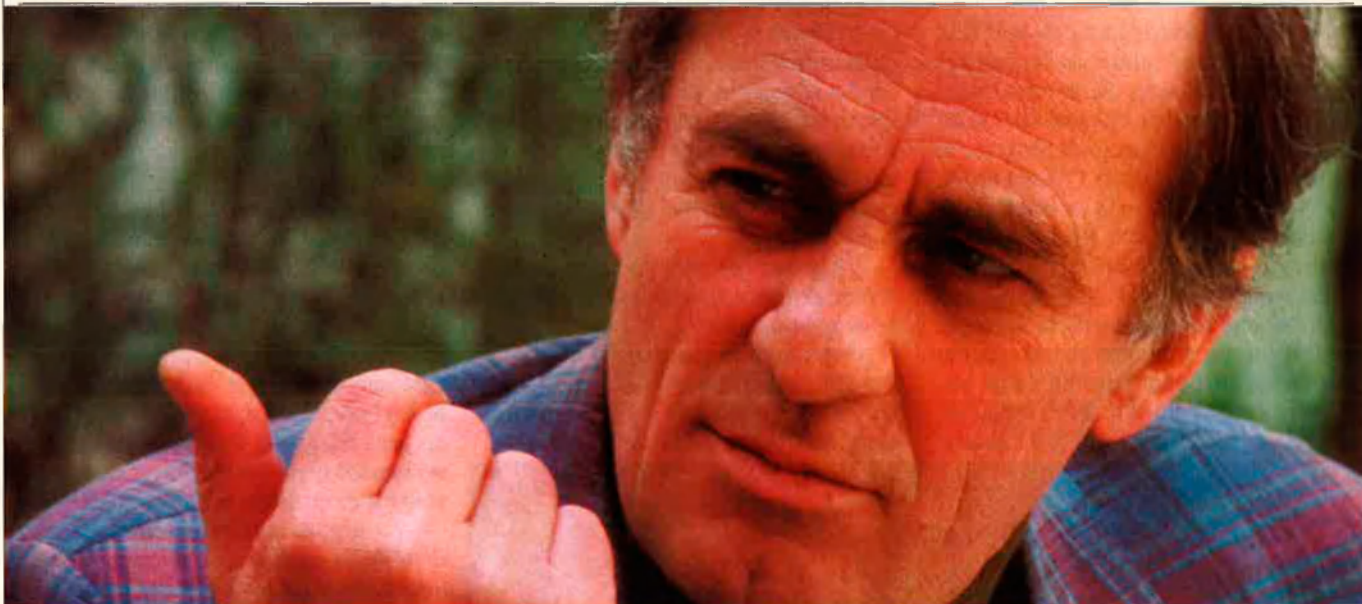
—*¿Creu que els ciutadans que coneixen més les tècniques són més conscients dels perills que comporten?*

—Això no es dona perquè la gent conegui més o menys les tècniques. És per la història de cada país. La mateixa tècnica es veu diferent en pobles que tenen una història diferent. Crec que és necessari que la gent conegui les tècniques; però això no els farà més objectius.

—*Ha parlat de la història de cada poble i de la legislació restrictiva alemanya. ¿Es refereix al record del nazisme?*

—Parlo exactament del nazisme, del record de les seves atrocitats. De possibles manipulacions genètiques, de quan es feien aparellar homes aris amb dones àries. No és el mateix que el que pot pas-

"La llei espanyola és un exemple de llei molt permissiva, al contrari d'allò que passa a Alemanya".

JORDI MORERA

sar amb aquestes tècniques, però entenc que en la mentalitat dels alemanys, aquest record hi influeix.

—*¿Creu que aviat els pares podran demanar nens amb unes determinades característiques?*

—No crec que es pugui fer, de moment, per als caràcters estètics. Això pot trigar encara molt de temps. Però sí que serà possible, a la generació vinent, per als caràcters patològics, com la miopia, per exemple, coses que poden ser perjudicials, però que no són fatals. Penso que serà possible aviat i no sé si seran els pares els qui ho decidiran, sinó més aviat els genetistes que ho proposaran. Perquè serà tècnicament difícil de triar entre dos embrions amb factors desfavorables. La tria serà tan complicada que s'haurà de fer per ordinador.

—*¿Què pensa del mètode d'empremta genètica i de la seva utilització per a determinar paternitats?*

—L'empremta genètica és important en recerques policiaques, per a identificar criminals, en judicis. Però crec que és perillosa quan es fa servir perquè la gent es demana si un nen és fill seu o no. Es diu que a França un 15% dels nens són extramatrimonials. I esbrinar-ho pot crear problemes familiars. Però tampoc no podem ser ingenus. Si als Estats Units es pot fer, a França també serà possible. És una qüestió comercial.

—*¿Creu que la ciència hauria d'aturar-se i reflexionar bé cap on va?*

—No és la ciència la que s'ha d'aturar, sinó la tecnologia. Crec que la ciència ha de continuar, ha d'augmentar els nostres

Mitologia, art, ciència, ètica

Unes petites estàtues fan referència a la fecunditat femenina. Un vídeo mostra com es realitzen les tècniques de reproducció assistida. Uns quants mil·lenis separen les dues imatges i els visitants de l'exposició les poden contemplar per a comprendre que resoldre la infertilitat ha estat un dels objectius de la humanitat des de l'antiguitat. Abans no hi havia altres mètodes que invocar els déus. Avui, la ciència permet que un percentatge de parelles estèrils tinguin descendència. I entremig, escultors, pintors, escriptors que s'han ocupat del tema.

"De la mitologia de la fertilitat als límits de la ciència" és el subtítol de l'exposició *In vitro*, que fins al 7 de juny es pot visitar a la Fundació Joan Miró de Barcelona. Organitzada pel KRTU, centre del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, dirigida per Anna Veiga —la biòloga de l'Institut Dexeus, "mare

científica" de la primera nena proveta catalana—, i pel director del KRTU Vicenç Altaió, és un esforç per a oferir al visitant imatges relacionades amb la reproducció, que inclouen des d'interpretacions prehistòriques al·lusives a la fecunditat fins a quadres de Tàpies o Sunyer i escultures de Dalí, passant per irrigadors vaginals del segle XVIII o costums populars per a resoldre la infertilitat. Després de la mitologia, la superstició i l'art, la ciència: explicacions sobre causes de l'esterilitat i maneres de solucionar-la. I, sortosament, la discussió ètica: ¿quins límits han de tenir aquets mètodes? Experts en diverses disciplines n'han discutit en un simposi. Una reflexió necessària i, com diu el conseller Joan Guitart, "un exemple paradigmàtic d'una concepció global de la cultura". Contra, doncs, les visions restrictives i les mentalitats tancades.

X.D.

coneixements. Hi ha recerca bàsica molt justificada, dirigida contra problemes com la sida, i altres recerques potser menys justificades. L'important és saber què es busca i si realment cal trobar-ho. Però l'augment dels coneixements ha de prosseguir i cal tenir més mitjans.

—*En un llibre de reflexions ètiques, Pierre Drouin es demanava: "Saber més, certament, però per a anar on?" ¿Sabem on anem?*

—La gran pregunta és el sentit. En

ciència i també en economia, perquè la superproducció és absurda, la competició entre països per a fabricar productes que la gent no necessita no té sentit. "Per a anar on?" és la vertadera qüestió ètica. L'ètica és això: saber on es vol anar i donar-se els mitjans per anar-hi. No es pot pas fer a l'inrevés. No podem dir "aquesta tècnica permet de fer això" i aleshores preguntar-nos si és ètic de fer-ho. La primera pregunta és on anem i com.

Xavier Duran